

Verslag Kick off

‘Onderwijs op maat aan dak- en thuisloze jongeren’ d.d. 28 januari 2016

Intro

Van de Straat heeft het initiatief genomen om in Friesland en Groningen een proefveld te starten voor onderwijs op maat aan dak- en thuisloze jongeren. Onderwijs op maat is een combinatie van ‘je leven op orde brengen’ en het halen van een startkwalificatie voor dak- en thuisloze jongeren. Het ministerie van OCW ondersteunt dit proefveld omdat zij ervaringen met deze doelgroep uit het werkveld wil ophalen en om beleidsontwikkeling in de praktijk te stimuleren.

Het proefveld regio Noord vindt plaats in Friesland en Groningen en loopt van september 2015 tot juli 2019. Mede initiatiefnemers in de regio Groningen zijn de gemeente Groningen, de drie MBO-instellingen (Alfa College, Noorderpoort en Terra MBO) en Het Kopland in samenwerking met het landelijk samenwerkingsverband Van de Straat.

Welkom

Harry Bouma van Noorderpoort is dagvoorzitter en heet iedereen welkom. We hopen in de loop van de dag diverse handtekeningen te mogen noteren van organisaties die zich gaan inzetten voor jongeren die tegen allerlei belemmeringen aanlopen om hun diploma te halen. Het project Onderwijs op maat heeft een looptijd van drie jaar. In die periode hopen we een structurele toegang voor jongeren te realiseren *‘die wel willen, maar die het niet lukt’*.

Spreekster Stephanie

Over welke jongeren gaat het? Stephanie is zo’n jongere, zij houdt een mooi verhaal over waar zij tegenaan is gelopen. In bijlage 1 is haar hele verhaal na te lezen met ervaringen, tips en suggesties.

Harry Bouma licht toe

De gemeente Groningen wil voor de hulp aan jongeren in een kwetsbare positie een integrale en samenhangende (onderwijs)aanpak. Gemeente en onderwijsinstellingen staan samen voor het belang van goed en toekomstbestendig onderwijs in Groningen, voor alle niveaus en alle doelgroepen.

Het proefveld voor dak- en thuisloze jongeren sluit aan bij deze ambitie. Deze doelgroep past niet goed binnen het klassieke reguliere MBO-onderwijs, waardoor de kansen op een zelfstandige positie in de samenleving nu vrijwel nihil zijn.

Spreeker Ton Schroor, wethouder Zorg, Welzijn en Onderwijs

De wethouder heeft verschillende werkbezoeken afgelegd en veel verhalen gehoord die overeenkomen met het verhaal van Stephanie, zoals:

- jongeren vallen uit de boot vanwege omstandigheden waar ze niets aan kunnen doen;
- jongeren lopen tegen wet- en regelgeving aan;
- jongeren hebben schulden;
- er zijn veel belemmeringen om het onderwijsaanbod aan te passen aan deze jongeren.

Dit onderstreept het belang dat alle jongeren de kans moeten krijgen om een diploma, een startkwalificatie te halen. Voor sommige jongeren is dat moeilijk, zelfs bijna onmogelijk. Voor deze groep jongeren is er geen eenduidige oplossing. Onderwijs op maat is dus heel erg nodig. Het is dan ook een grote uitdaging om dit als eerste in Nederland op te pakken samen met alle partners. Er moet een sluitende aanpak komen, zodat ook dak- en thuisloze jongeren de kans krijgen een diploma te halen. Daarvoor moet er wel wat gebeuren.

Met 'Onderwijs op Maat' gaan we hiermee aan de slag, dwars door alle structuren/systemen heen. Dat betekent: een intensieve samenwerking tussen Rijk, gemeente, onderwijs en de instanties die bij deze jongeren betrokken zijn. Ontkokering en oplossingsgericht aan het werk. Met de mogelijkheid om van regels af te wijken. Met als inzet: de belemmeringen die de toekomst van deze jongeren in de weg staan zo snel mogelijk op te lossen.

Als wij binnen drie jaar 25 jongeren hun diploma kunnen laten halen, zou dit geweldig zijn. Tegelijkertijd kunnen we een flexibel pakket maken voor de toekomst, waarbij we knelpunten voor gemotiveerde jongeren weg kunnen nemen, zodat ze hun diploma kunnen halen.

We gaan beginnen! De aanwezige bestuurders worden uitgenodigd om hun handtekening op het krijtbord te zetten en op deze manier hun commitment aan Onderwijs op Maat voor dak- en thuisloze jongeren te ondersteunen.

De bestuurders zetten hun handtekening: Ton Schroor namens de gemeente Groningen; Alice Vellinga namens Het Kopland; Christien de Graaf namens het Alfa College; Wim vd Pol namens Noorderpoort.

Derk Loorbach, hoogleraar Transitie

Waarom zou er voor jonge topsporters wel maatwerk geleverd kunnen worden en voor deze jongeren niet?

Hij geeft vanuit het transitieperspectief het één en ander mee om rekening mee te houden. In Nederland zijn we gewend aan efficiency, terwijl de realiteit complexer is. De integrale werkgroepen en aanpak van de afgelopen 20, 30 jaar hebben geresulteerd in veel regels en afstemming. Er zijn veel pilots geweest die uiteindelijk weer tot veel regelgeving en institutionalisering hebben geleid. Het doorbreken hiervan vereist oplossingen uit de praktijk en andere samenwerkingsvormen om afspraken te maken. Dit proefveld biedt de ruimte om te werken aan de vereiste nieuwe verbindingen. Alle partijen hebben er vertrouwen in om dit aan te gaan en met elkaar op te lossen en systematisch te werken aan een nieuwe structuur, waarmee de kwaliteit van leven voor deze jongeren verbeterd.

Nog één tip: "stop met het systeem de schuld te geven, het vraagt ook persoonlijke veranderingen. De revolutie begint in Groningen."

Interview met Naomi (een van de jongere in het proefveld) door Jorn Broesder (casusregisseur)

Naomi heeft 6 of 7 scholen bezocht na de middelbare school. Ze kreeg niet de juiste begeleiding voor haar uitval en geen begrip voor haar situatie. In februari 2016 start haar opleiding, het lesgeld wordt uit de bijzondere bijstand gefinancierd. Vanwege haar schulden kon ze niet afgelopen september al starten. De studiefinanciering is te weinig om zowel de woning als studie en andere kosten van te betalen; haar ouders ondersteunen haar niet en ze heeft naast school en stage en zelfstandig wonen te weinig tijd voor een baantje. Zoals ze zelf zegt: *'ik heb vroeger domme keuzes gemaakt, maar ben nu wijzer geworden en gemotiveerd'*.

Bestuurderspanel in gesprek

Harry Bouma legt de dilemma's waar Naomi en Stephanie mee te maken hadden voor aan het bestuurderspanel. Dit panel bestaat uit: Alice Vellinga (Het Kopland); Kees van Anken (samenwerkingsverband Van de Straat); Bas Pieck (Kansfonds); Ton Schroor (gemeente Groningen); Wim vd Pol (Noorderpoort); Christien de Graaf (Alfa Collge) en Inge Vossenaar (OCW).

Het Kansfonds steunt al enige jaren verschillende projecten om structureel aansluiting te verbeteren voor kwetsbare jongeren. Van de Straat heeft het initiatief genomen om steun te vragen bij het Kansfonds.

Er is beweging nodig om ook de mentaliteit te veranderen: de overtuiging dat het anders kan en systemen bedenken die aansluiten bij deze jongeren met hun problemen.

Scholen hebben er belang bij om te werken volgens plannen, maar zouden waar nodig ook zonder plan kunnen werken en kunnen daar het onderwijsteam in ondersteunen.

Onderwijs is de sleutel voor jongeren om te kunnen functioneren in de maatschappij en daar is onderwijs op maat voor nodig. Het Kopland kan er mede voor zorgen dat de jongeren een dagritme krijgen om naar school te gaan.

Elke regel, ook de 1.000 uur norm, moet het doel 'goed onderwijs krijgen' dienen. De 1.000 uur norm is een richtlijn van de minister, maar daar kan van afgeweken worden als de kwaliteit van onderwijs gewaarborgd blijft. Als er uitzonderingen op algemene regels gemaakt worden, dienen deze goed beargumenteerd te worden.

In een intakegesprek met jongeren kan gekeken worden welke voorwaarden nodig zijn. Behalve klassikaal leren, zijn er ook andere vormen, zoals leren in de praktijk. Er is al veel ontwikkeld, waar gebruik van gemaakt kan worden.

Er is als uitzondering studiefinanciering bekostigd uit de bijzondere bijstand. Dit is echter geen structurele oplossing, die moeten we zoeken. Wie hebben we daarvoor nodig? We hoeven ook geen oplossing te zoeken voor groepen. We weten om wie het gaat en daar kunnen individuele oplossingen voor gezocht worden, stap voor stap.

Er is aansluiting nodig tussen onderwijs, ondersteuning/zorg en financiële ondersteuning. We moeten investeren in deze jongeren, zodat ze de rest van hun leven zelfstandig kunnen leven. Deze jongeren hebben (soms buiten hun schuld) veel meegemaakt: investeer in hen met het oog op hun toekomst.

Het is van belang dat de zorgen en drempels, rondom huisvesting en financiën, weg genomen worden van jongeren, zodat ze 'door' kunnen.

Vanuit de zaal komt de opmerking dat iemand een casus kent van een alleenstaande jonge vrouw met dochter waarvoor een studie met stage van 1.000 uur niet haalbaar is in combinatie met de zorg voor haar kindje. Alleenstaande moeders met kinderen vallen buiten dit proefveldgebied. Maar het is zeker een uitdaging om ook naar deze groep te kijken buiten de structuren. Het Alfa College had een mooi project voor deze doelgroep, maar toen het geld op was, moest het project stoppen. Het is een groot probleem om dit soort initiatieven goed te borgen. Borging van dit proefveldtraject en de nieuwe samenwerkingsvormen zal zeker ook een uitdaging worden.

Vanuit de jeugdhulpverlening Oosterpark wordt als voorbeeld genoemd: een jongen van 17 die de havo doet, maar zijn thuissituatie is bijzonder slecht. Zowel zijn vader als zijn moeder zitten in detentie. Deze jongen heeft een eigen plek nodig, maar is nog geen 18 jaar. Hij komt niet in aanmerking voor bijstand en ook niet voor studiefinanciering.

In het WIJteam Wijert was een vergelijkbare casus. Deze is neergelegd bij de Taskforce 18 min/18 plus en er is een noodoplossing gevonden.

Regelmatig is de zin: "er was geen begrip voor mijn situatie" gehoord. Daar moeten wij iets mee. Begrip krijgen is cruciaal, juist omdat deze doelgroep niet altijd zichtbaar is.

Uit de zaal komt de opmerking dat deze jongeren thuis niet geleerd hebben wat er nodig is na hun 18^e. Hoe zit het met de ziektekostenverzekering, zoeken van stage en werk en hoe kunnen ze voorkomen dat ze schulden maken? Voorlichting aan jongeren moet gestimuleerd worden, zoals de gemeente Stadskanaal doet met het pakket: Help, ik word 18!

Werksessies

In groepen buigen de deelnemers zich over een aantal knelpunten

Knelpunt 1

Studiefinanciering is niet toereikend om rond te kunnen komen. Een budgetoverzicht is beschikbaar, opgesteld door de kredietbank, dus alle toeslagen etc. zijn erin verwerkt. De jongere heeft geen ouders/netwerk ter ondersteuning. De jongere heeft naast opleiding therapie die veel energie vergt, waardoor bijbaan niet haalbaar is. School is al een grote stap, dus laat staan de belasting van een bijbaan en het combineren/plannen hiervan.

Knelpunt 2

Wanneer een jongere meer dan € 5.000 schuld heeft, kan hij geen aanspraak doen op jongerenkrediet, dus moet er schuldregeling worden ingezet. *Met deze regeling mag een jongere geen studiefinanciering aanvragen* (wordt niet als inkomen gezien, je lost een schuld af met een nieuwe lening/schuld). Dit houdt in dat een jongere geen opleiding kan volgen tijdens dit traject. Als jongeren klaar zijn met schuldsanering, kunnen ze vaak geen studiefinanciering meer aanvragen vanwege de leeftijd.

Uitdaging

Hoe zou je schuldhulpverlening anders kunnen inrichten, zodat het beter en duurzamer past bij deze groep jongeren?

Aanvullingen van de GKB:

- Lesgeld in 6 termijnen, legt veel druk op budget, waardoor er weinig ruimte blijft voor andere lasten.
- Boekengeld, hoge telefoonkosten of andere abonnementen/verplichtingen legt veel druk op budget.
- Jongeren moeten vaak wel maximaal lenen bij DUO om het budget uit te laten komen.
- Jongeren vinden het vaak moeilijk om prioriteiten te stellen en de juiste keuzes te maken.

Opmerkingen voor beide knelpunten/de uitdaging

- Studiefinanciering verhogen
- Wederkerigheid vergroten, bijvoorbeeld: als iemand bij een 2-jarige opleiding het 1^e jaar succesvol doorloopt -> helft lesgeld retour; als iemand dan ook het 2^e jaar succesvol doorloopt -> totale lesgeld retour. Er zijn voorbeelden van bv een project in Apeldoorn, daar gaat het goed, geen uitval
- Als een 18-jarige nog niet in staat is om verantwoordelijkheden te overzien, mag je dit dan wel verwachten?
- Actiever achter ouders aan die niet willen betalen
- Meer preventie

- Schoolgeld in termijnen van 10 maanden betalen
- Een goede coach/vertrouwenspersoon om individueel te plannen en een hulpverlener die naast behandeling ook mee helpt te leren met het één en ander om te gaan
- Schuldhulpverlening anders inrichten, bijvoorbeeld: Opschorten/bevriezen van schulden of tijdelijk overnemen tot diploma is behaald. Looptijden oprekken. Afspraken maken met schuldeisers: eerst de opleiding afmaken, daarna betalen
- Lesgeld teruggeven (bonussen)
- Preventief: jongeren voor hun 18^e informeren waar ze op moeten letten als ze 18 zijn (voorbeeld gemeente Stadskanaal, folder). Hier zouden scholen, hulpverleningsinstanties en gemeenten aandacht aan kunnen besteden. O.a. leren omgaan met geld om schulden te voorkomen
- Aandacht voor studiekosten
- Steunen van jongere bij opleiding als hij goed gemotiveerd is, niet een niveau lager dan mogelijk is, dat is geen uitdaging. Flexibeler lestijden, individueel coachen. Aan blijven sluiten bij de motivatie
- Als een jongere na dakloosheid een woning krijgt, kan hij lening van de gemeente krijgen voor inrichting. Is een lening van de gemeente ook mogelijk voor studiekosten?
- Wijkmedewerkers, kredietbank en hulpverleners hebben ook een signalerende rol
- De gemeente zou eigenlijk moeten investeren in een organisatie (zorg/onderwijs) waar verbinding wordt gemaakt met sociale dienst – gepast voortraject voor werk of school; hoe deze jongere schoolfit te maken en nadenken over de financiering daarvan.

Conclusie van de dag: er is een mooie start gemaakt vandaag!

Bijlage 1   het verhaal van Stephanie

Ik weet nog goed hoe ik vroeger droomde over 18 worden. Over de vrijheid die dat zou moeten brengen. En over het eindelijk in staat zullen zijn mezelf te kunnen verlossen van alle oneerlijkheid om mij heen. Mijn droom was niet heel ver van reëel. Het enige wat ik echt wou was rust vinden en de mogelijkheid krijgen om aan mijn toekomst te werken. Zonder iedere keer van plek te moeten verwisselen. Ik zou een huisje zoeken, naar school gaan en gewoon gaan leven. Eindelijk zou ik net als een ieder van mijn leeftijd zijn. Dat was de verwachting! Ik zou voor mezelf gaan zorgen. Toen ik daadwerkelijk 18 werd, werd ik met mijn neus op de feiten gedrukt. Mijn begeleiding stopte en ik moest voortaan alles zelf maar zien te regelen. Een huisje zoeken als 18 jarige zonder inkomen, een thuis of terugvalnet is zo makkelijk nog niet. Ik was nooit door iemand voorbereid op wat komen ging en maakte dan ook fout op fout. Ik had geen besef van rekeningen of het belang daarvan en schulden bouwden op. Ik begon aan opleidingen, maar door gebrek aan vastigheid en steun maakte ik die niet af. Van mijn 18^e tot aan mijn 24^e woonde ik steeds ergens anders, bij iemand anders. Soms korte en soms wat langere periodes achter elkaar. Op mijn 22^e heb ik opnieuw begeleiding gezocht. En stapje voor stapje heeft dat geleid naar waar ik nu ben. Ik woon zelfstandig in een leuk huisje, waar ik mij op mijn gemak voel. Maar nog steeds heb ik niet die toekomst op kunnen bouwen die ik als 18 jarige voor ogen zag. Ik zou studeren en een baan vinden en op mijn 28^e zou ik al lang mijn verleden achter mij hebben gelaten. Ik zou een stap verder zijn. Dat de realiteit anders is, dat weet ik nu. Door de schulden die ik heb opgebouwd in de afgelopen jaren kan ik helemaal niet studeren. Ik heb schuldhulpverlening en met een inkomen als studiefinanciering zou ik nooit alle studiekosten plus vaste lasten kunnen betalen. Tegen de tijd dat ik klaar ben met de schuldhulpverlening, zal ik te oud zijn om nog studiefinanciering aan te kunnen vragen. Het is dus de vraag of ik ooit aan mijn verleden zal ontsnappen. Er zijn zoveel regeltjes en ik word steeds maar heen en weer gestuurd. Van het kastje naar de muur kun je wel zeggen. Het is een weg die steeds maar uit komt op hetzelfde punt. Ik denk dat het tijd is een bocht in de slaan of er desnoods een aan te leggen!

Ik ben Stephanie Kaptein en schrijven is mijn passie.

Ik weet niet hoe precies, maar het is mijn ultieme droom om ooit ergens in de toekomst mijn brood te kunnen verdienen in de kunst van het geschreven woord. Schrijven is niet iets wat ik doe, maar meer iets wat ik ben. Het is altijd al mijn uitlaatklep geweest.

Afgelopen oktober ben ik gestart aan een thuisopleiding van de schrijversacademie, creatief schrijven compleet. Dit is een combinatie tussen klassikaal leren en e-learning op hbo niveau. Waarbij het grootste gedeelte via de digitale leeromgeving gaat, met 1 x in de 6 weken een klassikale bijeenkomst. Ik ben met deze opleiding begonnen omdat een opleiding volgen in het reguliere dagonderwijs er voor mij niet in zit. Ik zou dolgraag een communicatieve opleiding willen volgen om mijn kansen op de arbeidsmarkt te vergroten en zou daar inmiddels ook toe in staat zijn, let het dat mijn financiële situatie na mijn onstuimige verleden dat nog steeds niet toe laat. Anderhalf jaar geleden heb ik toelatingsexamen gedaan voor de opleiding communicatie aan de NHL te Leeuwarden en daarvoor ben ik destijds geslaagd. Maar door de studieschulden die ik heb opgebouwd tijdens eerder begonnen en onafgemaakte opleidingen was ik niet in staat ook daadwerkelijk met deze opleiding te starten.

Het probleem waar ik nu dus tegen aan loop is dat ik vast zit. Ik kan niet studeren omdat ik schulden heb en ik kom niet uit de schulden omdat ik niet kan studeren en zo dus nooit een geschikte baan zal kunnen vinden. Ik sta weliswaar onder bewind, maar ik kan geen saneringstraject starten bij de kredietbank omdat ik justitiële schulden heb. Waardoor ik dus ook niet schuldenvrij zal worden in de aankomende tijd. Waardoor ik dus nog steeds niet kan studeren.

Ik ben inmiddels 28 en het wordt echt hoog tijd dat er iets aan mijn uitzichtloze situatie gaat veranderen. Ik wil niet de rest van mijn leven stil staan. Ik wil leven naar mijn potentie en niet constant worden gewezen op het verleden dat grotendeels buiten mijn schuld lag.

Sinds mijn 18^e is er inmiddels 10 jaar verstreken. In die 10 jaar ben ik begonnen aan meerdere opleidingen. Toen ik 19 was, volgde ik de koksopleiding aan het Noorderpoort College hier in Groningen. Destijds was ik zwervende tussen meerdere adressen en was er van een steunend thuisfront waar ik terecht kon, totaal geen sprake. Ik heb deze opleiding voor ongeveer een half jaar gevolgd tot ik ermee moest stoppen. Ik kon niet blijven met het lesmateriaal. De reden daarvoor was vooral het gebrek aan begrip voor mijn situatie van de school zijn kant uit, te weinig stimulatie van mijn kant en de voor mij onbetaalbare studie benodigdheden.

Op mijn 20^e ben ik gaan samenwonen met mijn toenmalige vriend. Ik had voor het eerst sinds tijden een echt thuis en ook echt het gevoel dat ik positieve stappen kon zetten richting mijn toekomst. Ik startte met de vavo habo in Heerenveen. Toen het uitging met mijn vriend, raakte ik dakloos en was ik genoodzaakt om school op een zijspoor te zetten.

Hierna heb ik op mijn 21^e nog 1 poging gewaagd aan het Friese Poort College te Leeuwarden. Ik startte met de opleiding spw omdat ik graag als ervaringsdeskundige jongeren wou helpen met hun problemen. Mijn woonsituatie was nog steeds niet veel verbeterd, maar ik had mezelf ervan overtuigd dat ik het deze keer wel aan zou kunnen. Het heeft ongeveer 4 maanden geduurd voordat ik toe moest geven dat dat niet het geval was. Het grootste probleem ondervond ik bij het vinden van een geschikte stageplaats. Ik moest een betaalde stageplaats vinden om mezelf te kunnen onderhouden en was gemiddeld zo'n 3 a 5 jaar ouder als mijn meeste klasgenoten. Dat is ook 3 a 5 jaar duurder. Toen dit allemaal niet wou lukken, heb ik opgegeven.

Ik ben ervan overtuigd dat ik vandaag het een en ander mee kan geven aan de aanwezigen in deze zaal. Ik heb in ieder geval suggesties en ideeën genoeg. En ik denk dat het het beste is om bij de meest voor de hand liggende zaken te beginnen.

Jongeren met een dergelijk verleden als dat van mij lopen door hun omstandigheden vaak schulden op. Die schulden maken het vervolgens verschrikkelijk lastig om naar school te kunnen gaan. Als je in de wspn zit, mag je vaak helemaal niet studeren omdat studiefinanciering niet als inkomen wordt gezien maar als een lening. Daar komt bij dat jezelf compleet onderhouden, schulden afbetalen en alle schoolkosten bekostigen vrijwel onmogelijk is van studiefinanciering alleen.

Ik vind dat er een regeling zou moeten zijn die van deze kansarme jongeren kansrijke jongeren maakt. Want het enige verschil tussen de twee zijn veelal de financiën. Het is niet eerlijk dat zij alleen door hun verleden, dat vaak al erg genoeg is buitenspel worden gezet.

Ook is het belangrijk dat er meer rekening wordt gehouden met de lastige situatie waarin deze jongeren verkeren. Het is voor hen moeilijker bij te blijven met hun opleiding als er zoveel grotere problemen zijn waar zij zich druk over moeten maken. Als hier ruimte voor zou zijn op school en een beetje meer begrip dan zou dit al de helft schelen. Niet dat zij een hele speciale behandeling behoeven. Alleen wat aanpassing aan hun situatie. Bijvoorbeeld dat er meer tijd zou zijn voor inleveren van opdrachten of het leren voor een toets. Als daarmee hun opleidingsduur wat verlengd zou worden dan is dat het einde van de wereld nog niet. Niet kunnen studeren daarentegen wel.

Ik ben ook van mening dat er meer onderzoek moet worden gedaan naar de capaciteiten van iedere individuele jongere. Het is vaak het geval dat er een achterstand wordt opgelopen in hun schoolcarrière. Door het niet behalen van middelbare school diploma's worden zij ingedeeld in mbo niveau 1 of 2 opleidingen. Dit terwijl deze jongeren door wat zij hebben meegemaakt meer levenslessen hebben geleerd en vaak ouder en wijzer zijn dan hun leeftijdsgenoten. Jongeren kunnen nu vanaf hun 21e toelatingstoetsen doen. Dit moet eerder mogelijk zijn.

Het allerbelangrijkst is denk ik nog dat er naar deze jongeren wordt geluisterd en dat zij persoonlijk worden begeleid in hun traject. Een beetje naastenliefde is misschien alles wat nodig is.

Want het kan toch niet zo zijn dat wij als jonge volwassenen die zoveel meer hebben meegemaakt dan wat eerlijk is op zoveel verschillende manieren worden belemmerd in hun groei en dus voor de rest van hun leven geconfronteerd zullen worden met een verleden dat vaak buiten hun schuld lag. Mensen wordt wakker en reik een helpende hand aan. 1 hand, een wereld van verschil.